

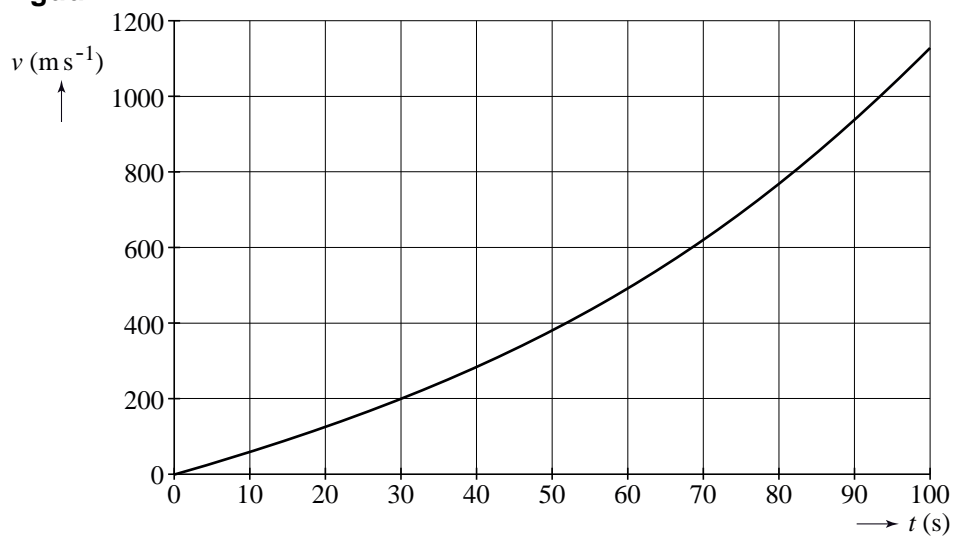
Opgave 3 Ariane-5-raket

De Europese ruimtevaartorganisatie ESA heeft al enkele malen een Ariane-5-raket gelanceerd.

- 2p **12** Door het uitstoten van verbrandingsgassen wordt de raket voortgestuwd.
Leg dit uit met een natuurkundige wet.

De beweging tijdens de start van de Ariane-5-raket wordt onderzocht aan de hand van een video-opname. Van de eerste honderd seconde is een (v,t) -grafiek gemaakt en weergegeven in figuur 1. Figuur 1 staat ook op de uitwerkbijlage.

figuur 1

De totale massa van de Ariane-5-raket bij de start is $7,14 \cdot 10^5$ kg.

- 5p **13** Bepaal aan de hand van de figuur op de uitwerkbijlage de stuwkracht F_{stuw} die de Ariane-5-raket ondervindt op $t = 0$ s.

Elke seconde wordt er $3,6 \cdot 10^3$ kg brandstof uitgestoten met een snelheid u van $3,0 \text{ km s}^{-1}$. De ESA gebruikt voor de snelheid $v(t)$ van de raket de formule:

$$v(t) = u \cdot \ln\left(\frac{m(0)}{m(t)}\right) - gt$$

Hierin is:

- $m(0)$ de totale massa bij de start in kg;
- $m(t)$ de totale massa op tijdstip t in kg;
- g de valversnelling op het aardoppervlak in ms^{-2} .

- 3p **14** Laat aan de hand van een berekening zien dat deze formule een goede benadering van de snelheid op $t = 60$ s geeft.

Voor grotere hoogten geldt voor de gravitatiekracht de formule:

$$F_g = mg \frac{R^2}{(R+h)^2}$$

Hierin is:

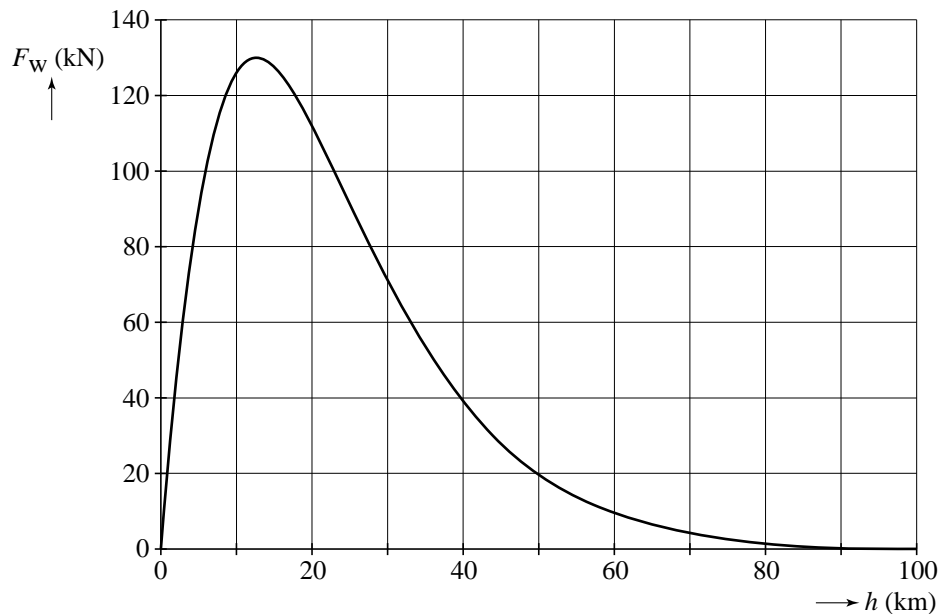
- R de straal van de aarde in m;
- h de hoogte boven de aarde in m;
- g de valversnelling op het aardoppervlak in ms^{-2} .

3p 15 Leid deze formule af.

Bij de beweging van de Ariane-5-raket speelt de wrijvingskracht op de Ariane-5-raket ook een rol.

In figuur 2 is het verloop van de wrijvingskracht F_w tegen de hoogte h weergegeven.

figuur 2

2p 16 Leg uit waarom F_w eerst toeneemt en dan weer afneemt.

De voortstuwingskracht F_{stuw} die op de Ariane-5-raket werkt is constant.

De versnelling van de Ariane-5-raket blijkt niet constant te zijn.

Voor deze versnelling geldt:
$$a = \frac{F_{\text{stuw}} - F_g - F_w}{m}$$

4p 17 Leg uit of de versnelling op 100 km hoogte groter of kleiner is dan op 40 km.

uitwerkbijlage

13

